

СЛЕПОТИТЕ НИ, ИЛИ НЕВЪЗМОЖНИЯТ ВАПЦАРОВ

В този текст малко неочаквано за темата „Вапцаров“ ще стане дума за слепота и самота. Слепотата е литературоведска, но и не само. Самотата е лична, Вапцарова, човешка и... литературна. Ще се спрем на една конкретна година и конкретно стихотворение. Годината е 1940, стихотворението е „Селска хроника“. То не е печатано никъде приживе, но се оказва едно от най-важните и драматични в биографията на Вапцаров стихотворения. Тази 1940 г. обаче започва с отпечатването на „Моторни песни“. Фактите са известни, макар често да сме ги пропускали. Книжката „Моторни песни“ излиза платена изцяло от автора, със заем, който съпругата Бойка Вапцарова тегли от спомагателната каса „Сам си помогни“ към банката, където работи. Наместо издателство се явява една малка печатничка на ул. „Калоян“. Голямата част от тиража, 1500 бройки, е масово подарявана на приятели, познати, всички членове на Съюза на българските писатели получават по един надписан екземпляр, колегите техници също, а партийната група в клиниката, където членува поетът, получава вкупом 100 бройки. В „Летописа“ на Бойка Вапцарова подробно са описани вълненията на Вапцаров около тази първа книга и очакванията с нея да се стъпи вече на „литературната стъгда“. Грижите около това книгата да се разпрати до колкото се може повече писатели и хора, които ще я оценят, са разбираеми. Глухото мълчание на „литературната стъгда“, снизхождението на близките по дух литературни кръгове и приятели, непрочитането или бездарното, клиширано четене на тези стихове е неразбираемо и донякъде трудно обяснимо.

„Но в интерес на истината трябва да се каже, че никой от съвременниците на Никола Вапцаров не оцени тогава по достойнство неговата поезия“¹, ще признае по-късно неговият съвременник и приятел Младен Исаев. „В интерес на истината“ самият Исаев също е част от слепотата на съвременниците. Както и близкият Христо Радевски, чиято помощ се изчерпва с преглеждане на шпалтите. Третият близък до Вапцаров известен лях писател Георги Караславов все пак отбелязва името му в един текст в „Дъга“ от февруари 1940². По-скоро за да каже укорително, че излязлата само преди месец сбирка „Моторни песни“ „трябваше да бъде отбелязана поне с два